

JAK ŚWIĘTOWANO PIERWSZE JUBILEUSZE UMCS

W październiku 1949 r. władze wojewódzkie zaplanowały uroczyste obchody pięciolecia Polski Ludowej na Lubelszczyźnie. W program tych obchodów wpisywało się powstanie i osiągnięcia naukowe nowego uniwersytetu¹. Przygotowanie odrębnych uroczystości pięciolecia UMCS rozważano 24 kwietnia 1949 r., na specjalnym posiedzeniu Wojewódzkiej Rady Narodowej w Lublinie. Uczelnię reprezentowali wówczas profesorowie: Józef Motyka, dziekan Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego² i Kazimierz Kalinowski, dziekan Wydziału Farmaceutycznego³ oraz Antoni Kopeć, sekretarz UMCS⁴. W toku dyskusji zastanawiano się, czy warto urządzać specjalne uroczystości z powodu tak krótkiego okresu istnienia Uniwersytetu. Ostatecznie jednak ustalono, że celem obchodów będzie zaznajomienie miejscowego społeczeństwa z dorobkiem Uczelni oraz związanie jej z terenem poprzez włączenie nauki w proces gospodarczego rozwoju Lubelszczyzny.

Jednym z głównych zadań powołanego wówczas Społecznego Komitetu Uczczenia 5-letniej Działalności Uniwersytetu stało się przygotowanie obszernej *Księgi Pamiątkowej*, w której zamierzano umieścić treść podstawowych aktów prawnych, opis obchodów rocznicowych, sprawozdania z działalności poszczególnych Wydziałów i Zakładów naukowych, omówienie działalności towarzystw i kół naukowych, także krótkie informacje biograficzne o kadrze naukowej. Swoistą klamrę miały stanowić z jednej strony materiały z inauguracji pierwszego roku akademickiego (w 1945 r.), z drugiej – zestawienia statystyczne prezentujące dorobek pierwszych pięciu lat⁵.

Przygotowania do uroczystych obchodów siedemdziesiątej rocznicy powstania naszego Uniwersytetu mogą wywołać pytanie, czy obchodzono takie święta w przeszłości. W artykule podjęto próbę przedstawienia krótkiej historii jubileuszy z nadzieją, że zainteresuje ona młodszą generację naszego środowiska, a dla tych nieco starszych będzie chwilą wspomnień.

Uroczystości inauguracji roku akademickiego 1949/1950, zgodnie z sugestią Ministerstwa Oświaty, trwały trzy dni⁶. 1 października 1949 r., w Hali Ludowej, która pomieściła prawie 2,5 tysiąca osób, wysłuchano radiowego przemówienia ministra oświaty Stanisława Skrzyszewskiego. Po nim przemawiali: prof. Tadeusz Kielanowski, rektor UMCS⁷, Józef Pilipowicz, przodownik pracy z Fabryki Maszyn Rolniczych w Lublinie, Jan Wojak, małopolski chłop z gminy lubelskiej oraz Kazimierz Jaroszewicz, student chemii i przewodniczący Rady Uczelnianej Związku Akademickiej Młodzieży Polskiej. Uchwalono rezolucję ideową, następnie sformowano pochód, który przeszedł ulicami miasta na Plac Litewski, gdzie dołączono do manifestacji przygotowanej przez Miejski Komitet Obrońców Pokoju. Za organizację tej części uroczystości odpowiadała Federacja Polskich Organizacji Studenckich⁸.

3 października, w godzinach popołudniowych, w sali Teatru Miejskiego miała miejsce część druga inauguracji. Obok władz Uczelni, Senatu i młodzieży studenckiej, uczestniczyli w niej m.in. minister Stanisław Skrzyszewski, wojewoda lubelski Paweł Dąbek, pierwszy sekretarz KW PZPR w Lublinie Stanisław Łapot oraz Helena Szalayowa⁹. Po przemówieniach Stanisława Skrzyszewskiego, Heleny Szalayowej i Ludwika Czugały, rek-

tor Tadeusz Kielanowski przedstawił sprawozdanie z działalności Uczelni. Zgodnie z przyjętą tradycją uniwersytecką, wykład inauguracyjny pt. „Tendencje nowego projektu prawa rodzinnego” wygłosił prof. Aleksander Wolter z nowopowstałego Wydziału Prawa.

Część trzecia uroczystości inauguracyjnych miała miejsce 23 października i towarzyszyło jej położenie kamienia węgielnego pod budowę budynku Instytutu Fizyki i Chemii oraz Domu Akademickiego, a także wmurowanie tablicy pamiątkowej ku czci PKWN na gmachu Uniwersytetu przy Placu Litewskim 5. Główna akademicka odbyła się w Domu Żołnierza, a złożyły się na nią m.in. przemówienie Ludwika Czugały, sprawozdanie z pięcioletniej działalności Uniwersytetu, wygłoszone przez prorektora Józefa Parnasa¹⁰ oraz część artystyczna w wykonaniu chóru uczelnianego. Przygotowano wystawę publikacji na temat UMCS; ukazał się też specjalny numer „Sztandaru Ludu” poświęcony w całości Uniwersytetowi. Uroczystości wieńczył raut, w którym uczestniczyli pracownicy i zaproszeni goście.

Szczególnie uroczyste obchodzono dziesiątą rocznicę pracy Uczelni. Komitet Organizacyjny Obchodu powołany został uchwałą Senatu Akademickiego już 14 października 1953 r. Na jego czele stanęli profesorowie: Bohdan Dobrzański,

rektor oraz Adam Malicki, prorektor UMCS. W ścisłym składzie Komitetu znaleźli się ponadto dziekani: prof. dr Alfred Trawiński, prof. dr Józef Garbacik i prof. dr Adam Bielecki oraz dyrektor Biblioteki Uniwersyteckiej mgr Tadeusz Smółka. Z chwilą podjęcia konkretnych działań organizacyjnych Komitet zwiększył się do 22 osób, ale i program dwudniowych obchodów był bogaty.

23 października 1954 r. o godz. 11.00, w Sali Teatru im. J. Osterwy odbyła się uroczysta inauguracja, w której podstawowymi punktami były: odczytanie listu ministra szkolnictwa wyższego Adama Rapackiego, sprawozdanie rektora, odczytanie listy odznaczonych i nagrodzonych, przemówienie absolwenta UMCS oraz, przedstawiony przez prof. Stanisława Ziemeckiego, wykład poświęcony życiu i twórczości Marii Skłodowskiej-Curie.

Po przerwie obiadowej, o godz. 16.00, w gmachu Collegium Iuridicum otwarta została wystawa „22 Lipca 1944–1954”, prezentująca dorobek Uczelni, po czym nastąpił przemarsz młodzieży z pochodniami i z towarzyszeniem orkiestry wojskowej, przed gmachem rektoratu przy dzisiejszym Placu Litewskim 5. Następnym punktem obchodów było uroczyste wręczenie odznaczeń pracownikom UMCS, które miało miejsce w salach Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Lublinie, a wieczorem, w Teatrze odbyła się część artystyczna z udziałem Chóru UMCS oraz powstałego niedawno zespołu tanecznego, znanego dziś w kraju i na świecie jako Zespół Tańca Ludowego UMCS¹¹.

Drugi dzień obchodów rozpoczął się spotkaniem „przodujących wychowanków Wydziału Rolnego, Zootechnicznego i Weterynaryjnego” z pracownikami naukowymi tych Wydziałów. Była to mała konferencja naukowa, której obrady toczyły się w dwóch sekcjach: rolnej i zootechnicznej oraz weterynaryjnej. Uzupełnieniem było zwiedzanie wystawy „Od Alchemii do Chemii” oraz akademickie zawody sportowe. Uroczystości zakończyła wieczorna

studencka zorganizowana w Auli Gimnazjum im. S. Staszica.

Na obchody jubileuszu dziesięciolecia zaproszono niemal wszystkich byłych pracowników UMCS i znaczną część absolwentów. Gościem specjalnym, podobnie jak pięć lat wcześniej, była Helena Szalayowa. Zwieńczeniem obchodów było przygotowanie dwóch publikacji – jednej o charakterze sprawozdawczo-informacyjnym *Dziesięć lat Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie 1944–1954* i drugiej, zawierającej wybór prac naukowych pt. *Księga Pamiątkowa Dziesięciolecia UMCS*.

Nie mniej uroczystości przygotowywano się do obchodów 15-lecia Uniwersytetu, a tym samym 15-lecia lubelskiego ośrodka naukowego. Program przygotował, powołany uchwałą Senatu z 14 stycznia 1959 r., Komitet Obchodu, na czele którego stanął ówczesny rektor prof. dr Adam Paszewski. W jego skład weszli ponadto profesorowie i docenci: Włodzimierz Hubicki, Tadeusz Taras, Grzegorz L. Seidler, Narcyz Łubnicki, Adam Malicki, Józef Mazurkiewicz, Krzysztof Tatarakiewicz i Kazimierz Myśliński oraz sekretarz Uniwersytetu mgr Kazimierz Maliszewski.

1 września 1959 r. nastąpiła zmiana na stanowisku rektora i uroczystościom jubileuszowym przewodniczył prof. dr Grzegorz Leopold Seidler. Rozpoczęły się one 23 października uroczystą akademią w Sali Teatru im. J. Osterwy. Przemówienie inauguracyjne wygłosił rektor, a następnie przybyły specjalnie na tę uroczystość członek Biura Politycznego KC PZPR Jerzy Morawski. Obok zaproszonych przedstawicieli władz centralnych i wojewódzkich na jubileusz przybyły delegacje uniwersytetów z Brna, Debreczyna, Jeny, ówczesnego Leningradu oraz Lwowa.

Po uroczystej akademii otwarto wystawę „Maria Skłodowska-Curie i Piotr Curie. Życie i dzieło”, przygotowaną staraniem Francuskiego i Polskiego Komitetu do Spraw UNESCO w gmachu Chemii. Druga wystawa, na której prezentowano dorobek naukowy pracowników

Archiwum UMCS

List Heleny Skłodowskiej-Szalay do Rektora UMCS

Uczelni, została urządzona w budynku Wojewódzkiego Ośrodka Szkolenia Partyjnego na Krakowskim Przedmieściu. Oczywiście zwiedzających przyciągał zainstalowany tam i obracający się nieustannie olbrzymi globus, wskazujący ośrodki naukowe na świecie, do których docierały wydawnictwa UMCS.

Jeszcze tego samego dnia, w godzinach popołudniowych, rozpoczęły się trzydniowe „Kozienalia”. To wtedy poszczególne domy akademickie otrzymały „imiona”, wybrane przez specjalną komisję konkursową spośród wielu zgłoszonych. Były to „Amor”, „Babilon”, „Cykoria”, „Dodek” i „Eskulap”. Może ktoś pamięta, kiedy blok C został przemianowany z „Cykorii” na „Cebion”?

Po uroczystych „chrzcinach” barwny korowód studencki przemaszerował z miasteczka uniwersyteckiego na Plac Litewski, gdzie odbyła się impreza plenerowa „Vivant Kozienalia”. W godzinach wieczornych pracownicy i zaproszeni goście bawili się na raucie w salach Prezydium WRN, natomiast młodzież studencka uczestniczyła w rewii melodii i humoru w salach nieistniejących już dziś kin lubelskich „Koziołek” i „Wyzwolenie”, a przygotowanej przez zaproszone zespoły studenckie z Krakowa, Łodzi, Warszawy, Gdańska, Szczecina i Wrocławia. ▶

Jednodniówka „Gaudemus”

Drugi dzień uroczystości jubileuszowych miał dwojaki charakter. W godzinach przedpołudniowych trwały wykłady naukowe zaproszonych gości zagranicznych, a po południu – występy studenckich zespołów artystycznych. Równocześnie w salach KS „Lublinianka” rozgrywano międzyuczelniany turniej w piłce siatkowej i koszykowej. Wieczorem bawiono się na jubileuszowym balu studenckich zespołów artystycznych w sali Gimnazjum im. S. Staszica oraz na balu studenckim „Kozienalia” w sali KW MO przy ul. Narutowicza.

Trzeci dzień obchodów (25 października) przypadał w niedzielę. Dla gości zagranicznych zorganizowano wycieczkę do Krakowa (i Poronina) oraz Wieliczki, zaś program „młodzieżowy” przewidywał dalsze

stępną, jednodniówka „Gaudemus”, wydana przez Młodzieżowy Komitet Organizacyjny Obchodów 15-lecia Lubelskiego Ośrodka Naukowego i Radę Okręgową Zrzeszenia Studentów Polskich w Lublinie.

Bardzo uroczyste zaplanowano obchody 20-lecia Uniwersytetu. Uchwałą Kolegium Rektorskiego z 15 maja 1963 r. zaproponowano powołanie Komitetu Obchodu, do którego zaproszono profesorów: Bohdana Dobrzańskiego, Tadeusza Kielanowskiego, Adama Paszewskiego, Józefa Parnasa, Mieczysława Stelmasiaka, Stefana Ziemnickiego oraz Eugenię Krassowską, podsekretarza stanu w Ministerstwie Szkolnictwa Wyższego i przedstawicieli władz wojewódzkich. Także ten jubileusz wpiisywał się w uroczystości 20-lecia Lubelskiego Ośrodka Naukowego, należało więc tak przygotować scenariusz, aby ukazać rozwój Uczelni i wskazać specyfikę środowiska. Postanowiono wybudować pomnik Patronki w centralnym miejscu placu uniwersyteckiego i zaprosić na ceremonię odsłonięcia córkę, Ewę Curie¹².

Dwudziestolecie Uniwersytetu obchodzono trzy dni. Całością organizacji kierował rektor Grzegorz L. Seidler, przy pomocy Czesława Gofronia, Jana Szreniawskiego i Leszka Rouperta. Za sprawy administracyjne odpowiadali: Stanisław Bienia, Kazimierz Maliszewski i Zofia Krokowska, a za kontakty z prasą – Mieczysław Sawczuk. 23 października

występy studenckich zespołów artystycznych.

Pokłosie m trzyniedniowych obchodów jubileuszowych była *Bibliografia Annales UMCS*, opracowana przez zespół pracowników Biblioteki Uniwersyteckiej ze Stefanią Fedorko na czele. Ukazała się też, trudno dziś do-

1964 r., w piątek, z udziałem Przewodniczącego Rady Państwa, Edwarda Ochaba, miała miejsce uroczysta inauguracja w Sali Teatru im. Juliusza Osterwy, po czym nastąpiło zwiedzanie Dzielnic Uniwersyteckiej, zakończone przed budynkiem Humanistyki, gdzie została urządzona wystawa fotograficzna poświęcona środowisku naukowemu lubelskich uczelni. Szczególnym akcentem było przyznanie złotej odznaki XX-lecia UMCS 40 osobom zasłużonym dla rozwoju Uczelni oraz postanowienie o wykonaniu i ustawieniu u zbiegu ulic Akademickiej i Raabego popiersia pierwszego rektora.

O godzinie 16.00, z udziałem gości i w asyście kompanii honorowej Akademickiego Studium Wojskowego, odsłonięto pomnik Patronki dłuta Mariana Koniecznego¹³. Dwie godziny później, na placu przed Chatką Żaka, zorganizowano spotkanie studentów z przedstawicielami władz centralnych i wojewódzkich oraz rektorami lubelskich uczelni. Tę część zakończyły występy studenckich zespołów artystycznych. W godzinach wieczornych, w salach Collegium Iuridicum, odbył się raut wydany przez Przewodniczącą Prezydium WRN w Lublinie oraz Prezesa Towarzystwa Przyjaciół UMCS.

W drugim dniu obchodów odbyła się sesja naukowa poświęcona wkładowi lubelskiego ośrodka naukowego do nauki, seminarium na temat koncepcji uniwersytetu socjalistycznego oraz spotkanie władz Uczelni z pierwszymi absolwentami UMCS i studentami urodzonymi w październiku 1944 r. W godzinach popołudniowych rozpoczęły się „Kozienalia”.

Szczegółowy ich program przewidywał przemarsz korowodu żaków z miasteczka akademickiego na Rynek Starego Miasta, gdzie nastąpiło przekazanie kluczy do miasta, otrzęsiny i sąd „nad złymi przejawami życia studenckiego”. Następnie barwny korowód przemaszzerował na Krakowskie Przedmieście i wysłuchał koncertu zespołów artystycznych, umieszczonych na tarasie hotelu „Lublinianka”. Po przyznaniu nagrody artystycznej „Studen-

Budowa pomnika Marii Skłodowskiej-Curie. W tle budowa Biblioteki Międzyuczelnianej

cka Melpomena” i wyborze najlepszego stroju, korowód wrócił na miasteczko, a w godzinach wieczornych studenci bawili się na specjalnych balach przygotowanych w pomieszczeniach Agrotechniki, Fizyki oraz Humanistyki.

Trzeci dzień uroczystości wypełniły imprezy studenckie: Międzynarodowa Wystawa Fotograficzna „Studenci” w Chatce Żaka, wystawa „Dorobek ZSP w Lublinie” na placu przed ówczesnym PDT (Dom Towarowy), biegi uliczne (np. bieg w cylindrach na Plac Litewski), koncerty i zabawy.

Dla upamiętnienia uroczystości i w porozumieniu z Okręgową Dyрекcją Poczty i Telekomunikacji w Lublinie przygotowano okolicznościowy datownik i uruchomiono stoisko pocztowe w Chatce Żaka¹⁴. Przedsiębiorstwo „Ruch” wydało komplet 12 pocztówek przedstawiających fragmenty Dzielnicy Uniwersyteckiej, a redaktor Andrzej Brożyna z Zakładu Produkcji Filmów Telewizji Polskiej zrealizował film reportażowy o UMCS. W ogłoszonym przez tę telewizję plebiscycie „Polakiem 1964 roku” został dr Bohdan Adamczyk, adiunkt w Katedrze Fizyki Doświadczalnej za opracowanie „sztucznego echa”, czyli metody korekcji mowy jąkających się. Całości dopełniały artykuły w prasie miejscowej oraz „Życiu Szkoły Wyższej”, a prof. Jan Malarczyk zebrał materiały do wydawnictwa źródłowego poświęconego Uczelni¹⁵.

Obchody 25-lecia Uczelni zaczęto przygotowywać ze znacznym wyprzedzeniem. Już 23 lutego 1968 r. Senat UMCS powołał Komitet Organizacyjny do Spraw XXV-lecia Uniwersytetu w składzie: prof. dr Zbigniew Lorkiewicz jako przewodniczący oraz prof. dr Tadeusz Taras, doc. dr Jan Malarczyk, doc. dr Mieczysław Subotowicz i dr Albin Koprakowiański jako członkowie. Sekretarzem Komitetu został mgr Bogusław Nowacki.

Ostateczny program uroczystości został zatwierdzony na posiedzeniu Komitetu w dniu 29 kwietnia 1969 r. i przewidywał, że główne

obchody odbędą się w dniach 23–26 października, jako wspólna uroczystość Lubelskiego Ośrodka Naukowego. W programie uwzględniono uroczystą inaugurację roku akademickiego z udziałem kierownictwa partii i rządu, uroczyste posiedzenia Senatu i rad wydziałowych,

ze szczególnym uwzględnieniem Rady Wydziału Prawa (XX-lecie Wydziału), wystawę dorobku naukowego UMCS przygotowaną w holu Biblioteki Międzyuczelnianej oraz spotkania z pierwszymi absolwentami Uczelni. Przygotowanie programu młodzieżowego przekazano organizacjom studenckim wszystkich lubelskich uczelni.

W wykazie imprez towarzyszących przewidziano koncert Filharmonii Lubelskiej w hali sportowej WOSTiW przy Al. Zygmunto-wskich, a dla gości zagranicznych wycieczkę do Nałęczowa, Kazimierza i Puław. Podobnie jak w latach poprzednich, uzyskano zgodę Dyrekcji Okręgu Poczty i Telekomunikacji w Lublinie na stosowanie datownika o treści „XXV lat Nauki w Służbie Ludu” oraz na emisję specjalnych, okolicznościowych znaczków pocztowych.

Ostatecznie uroczystości jubileuszowe zostały podzielone na dwie części. 1 października, w Sali Teatru Akademickiego UMCS w Chatce Żaka, miała miejsce inauguracja roku akademickiego 1969/1970. W przemówieniu inauguracyjnym prof. dr. Zbigniewa Lorkiewicza, ówczesnego rektora UMCS, znalazła się zapowiedź poważnych zmian organizacyjnych, związanych z likwidacją dotychczasowych katedr i powołaniem w ich miejsce instytutów. Sprawozdanie z działalności Uniwersytetu przedstawił prorektor doc. dr hab. Wiesław Skrzydło, a wy-

Nowa stołówka studencka w Chatce Żaka

kład inauguracyjny pt. „Odrębności prawno-ustrojowe w dziejach Lubelszczyzny” wygłosił prof. dr Józef Mazurkiewicz. Inaugurację zakończył występ teatru „Gong 2”, który przedstawił sztukę „Wietnam Ukrzyżowany” w reżyserii Andrzeja Rozhina.

Właściwe obchody 25-lecia rozpoczęły się 23 października przemarszem Senatów, pracowników i studentów czterech lubelskich uczelni wyższych (UMCS, Akademii Medycznej, Wyższej Szkoły Rolniczej i Wieczorowej Szkoły Inżynierskiej) z dzielnicy uniwersyteckiej do hali sportowej Wojewódzkiego Ośrodka Sportu, Turystyki i Wypoczynku przy Al. Zygmunto-wskich. Trasa przemarszu kolumny uniwersyteckiej wiodła ulicami Nowotki (dziś: Radziszewskiego), Krakowskie Przedmieście, Królewską, M. Buczka (dziś: Zamojska) i Al. Świerczewskiego (dziś: ul. J. Piłsudskiego). Tu odbyła się uroczysta akademicka, a jednym z punktów jej programu było wręczenie naszej Uczelni sztandaru, ufundowanego przez Towarzystwo Przyjaciół UMCS. W części artystycznej zaprezentowały się studenckie zespoły lubelskich uczelni: Zespół Tańca Ludowego UMCS, Zespół Pieśni i Tańca WSR, Chór WSR, Teatr „GONG II”, Teatr „DREN 59” i inne.

Drugi dzień obchodów rozpoczął się uroczystym posiedzeniem Senatu, w którym uczestniczyli przedstawiciele władz wojewódzkich i partyjnych Lublina oraz przedstawiciele ośro-

Pismo rektora UMCS do Zarządu Towarzystwa Przyjaciół UMCS w sprawie sztandaru

ków naukowych z kraju i zagranicy. Wręczono nagrody i odznaczenia, w tym nowy medal „Nauka w Służbie Ludu”, wybitny w Mennicy Państwowej według projektu Przemysława Zwolińskiego¹⁶. Prof. dr Narcyz Łubnicki wygłosił okolicznościowe przemówienie poświęcone 25-leciu Uniwersytetu i ludziom, którzy go tworzyli, a prof. dr Włodzimierz Żuk wspominał ogromne trudności związane z brakiem pomieszczeń i aparatury. Także profesorowie Andrzej Waksmundzki i Mieczysław Subotowicz przypominali atmosferę pierwszych lat pracy. Bilans pierwszego 25-lecia i perspektywy dalszego rozwoju przedstawił prof. dr Wiesław Skrzydło, prorektor UMCS.

W trzecim dniu obchodów przeprowadzono I Akademickie Igrzyska Lublina, a w salach Chatki Żaka zorganizowano bal przodowników nauki.

Dziś, patrząc z perspektywy 70 lat, można powtórzyć, że „Uniwersytet nie zasklepił się w swych murach, nie stał się Uczelnią o lokalnym tylko znaczeniu i zasięgu oddziaływania, lecz wkroczył na teren nauki polskiej, zajął tu należne mu miejsce, utrzymuje żywy kontakt z nauką światową, stał się instytucją znaną w kraju i za granicą”¹⁷. Tylko trochę żał, że dzisiejsze uroczystości utraciły gdzieś charakter święta, stając się wydarzeniem urzędowym.

Anna Łosowska

1. Ważniejsze instytucje Lubelszczyzny, w tym UMCS, otrzymały pisma o następującej treści: „W piątą rocznicę odrodzenia (sic!) Polski Ludowej, na uroczystym posiedzeniu plenarnym WRN, zostanie wygłoszony referat obrazujący osiągnięcia Polski Ludowej na terenie Lubelszczyzny w okresie 5-letnim we wszystkich dziedzinach naszego życia (...). W związku z tym Prezydium WRN prosi o nadesłanie sprawozdania obrazującego działalność Waszej Instytucji”, Archiwum UMCS (dalej: AUMCS), Akta Sekretariatu, sygn. S 4/104.

2. Józef Motyka (1900–1984), profesor nadzwyczajny, kierownik Zakładu Systematyki i Geografii Roślin UMCS, dziekan Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego i członek licznych towarzystw naukowych.

3. Kazimierz Kalinowski (1906–1977), farmaceuta i fizykochemik, kierownik Zakładów: Chemii Farmaceutycznej i Farmakodynamiki. Organizator i pierwszy dziekan Wydziału Farmaceutycznego UMCS.

4. Antoni Kopeć (1909–?), magister prawa Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, zatrudniony w UMCS od 11 stycznia 1946 r. na stanowisku Kierownika Sekretariatu. W roku akademickim 1950/1951 pełnił funkcję starszego asystenta na Wydziale Prawa UMCS. Zwolniony na własną prośbę 30 kwietnia 1951 r.

5. W skład ścisłego Komitetu weszli ostatecznie: L. Czugała, prof. J. Parnas, F. Czyżewski (od stycznia 1949 r. dyrektor administracyjny UMCS) oraz A. Kopeć, AUMCS, Akta Sekretariatu, sygn. S 4/524. Więcej na ten temat: A. Łosowska, *Dlaczego nie wydano Księgi Pamiątkowej 5-lecia UMCS? Nieznany epizod z dziejów Uczelni w pierwszym okresie jej istnienia*, w: *Archiwistyka oraz problemy historii Polski, Polonii i dyplomacji XX wieku*, Lublin 2011, s. 421–452.

6. Wytyczne Ministerstwa Oświaty przedstawił prof. Tadeusz Kielanowski, rektor UMCS, uczestniczący kilka dni wcześniej w konferencji rektorów. Stosowną uchwałę Senat UMCS podjął na posiedzeniu 21 września 1949 r. AUMCS, Akta Sekretariatu, sygn. S 4/256, s. 2. W uroczystościach pięciolecia nie wzięli udziału, pomimo zaproszenia, prof. dr Henryk Raabe.

7. Tadeusz Kielanowski (1905–1992), lekarz, profesor medycyny, prodziekan i dziekan Wydziału Lekarskiego UMCS (1945–1948), rektor UMCS (1948–1950). W latach 1950–1955 rektor Akademii Medycznej w Białymstoku, a od 1956 r. rektor Akademii Medycznej w Gdańsku.

8. Federację rozwiązano 17 kwietnia 1949 r. podczas Kongresu Studentów Polskich w Warszawie. W jej miejsce powołano Zrzeszenie Studentów Polskich.

9. Helena ze Skłodowskich Szalay, starsza siostra Patronki naszego Uniwersytetu, uczestniczyła także w obchodach dziesięciolecia UMCS w 1954 r. Zmarła w 1961 r.

10. Prof. Józef Parnas, kierownik Katedry Mikrobiologii oraz prodziekan, a następnie dziekan Wydziału Weterynaryjnego. Od

1946 r. członek KW PZPR w Lublinie. W latach 1948–1952 prorektor, pełniący od grudnia 1949 r. obowiązki rektora UMCS. W latach 1952–1968 profesor Akademii Medycznej w Lublinie. Twórca Instytutu Medycyny i Higieny Wsi oraz założyciel czasopisma „Medycyna Weterynaryjna”. Aresztowany w 1968 r. i skazany na pięć lat więzienia, został z niego zwolniony w 1971 r. Wyjechał do Danii. Po śmierci żony Zofii z d. Mijał (1990 r.) powrócił do Polski (w 1994 r.) i zamieszkał w Kątach Wrocławskich, przy rodzinie swojej dawnej magistrantki. Zmarł 22 września 1998 r. E. Prost, *Prof. dr hab. dr h. c. Józef Parnas, „Medycyna Weterynaryjna”* 1999, r. 55 (1), s. 70–72.

11. Wzjęcie twórcy zespołu, który dzięki swojemu uporowi nadał jej realny kształt, najkrócej chyba scharakteryzował A. Fiala w słowach: „[S. Leszczyński] już widział zespół na licznych rozjazdach, że w Paryżu wystąpi (i występował), że całe Włochy objedzie z tym zespołem (i objechał), że będzie miał kupę entuzjastycznych recenzji prasy zagranicznej, centralnej i prowincjonalnej na temat nieskazitelnosci etnograficzno-choreograficznej zespołu i urody dzwonecząt (i miał), że w ogóle zostanie cenionym pod każdym względem choreografem (i został)”. A. Fiala, *Zygakiem po prostej*, Warszawa 1979, s. 214–215.

12. Ewa Curie-Labouisse wraz z mężem odwiedziła Polskę dopiero w 1967 r., będąc gościem uroczystości związanych z 100. rocznicą urodzin Matki. Niestety, w programie wizyty nie znalazł się nasz Uniwersytet.

13. Problematykę budowy pomnika Marii Skłodowskiej-Curie omówił wyczerpująco I. Kamiński w artykule *Lubelski pomnik uczonej kobiety*, „Studia i Materiały Lubelskie” 2013, t. 17, s. 129–169.

14. Chatka Żaka zaprojektowana była jako Dom Społeczno-Usługowy o funkcjach stołówki studenckiej, teatru z widownią oraz pomieszczeniach dla samorządu i organizacji młodzieżowych. Poszczególne części oddawano w kilku etapach, najpierw stołówkę (styczeń 1962), następnie część administracyjno-gospodarczą (październik 1962). Uroczystość nadania wyłonionej w konkursie nazwy miała miejsce 9 marca 1963 r., a 23 października 1964 r., na 20-lecie UMCS, oddano ostatnią część, czyli salę widowiskową, AUMCS, sygn. S 4/781.

15. Publikacja *Powstanie i organizacja Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w świetle źródeł*, oprac. J. Malarczyk ukazała się ostatecznie w 1968 r.

16. Fotografie pochodu jubileuszowego oraz medalu „Nauka w Służbie Ludu” zostały zamieszczone w publikacji *Sprawozdanie z działalności UMCS w roku akademickim 1969/70*, Lublin 1972. Tu również teksty wystąpień inauguracyjnych i jubileuszowych.

17. Z przemówienia prof. dr. Wiesława Skrzydły, tamże, s. 110.